

Prof. dr hab. Barbara Pietruszka
Katedra Żywienia Człowieka
Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie

Warszawa dn. 26 marca 2019 r.

OCENA

osiągnięć naukowo-badawczych, dorobku dydaktycznego i popularyzatorskiego oraz współpracy międzynarodowej **dr inż. Joanny Myszkowskiej-Ryciak**, adiunkta w Katedrze Dietetyki, Wydziału Nauk o Żywieniu Człowieka i Konsumpcji Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie w związku z postępowaniem o nadanie stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk rolniczych

1. Sylwetka zawodowa Habilitantki

Dr inż. Joanna Myszkowska-Ryciak ukończyła Wydział Żywienia Człowieka i Gospodarstwa Domowego Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie uzyskując w roku 1998 stopień mgr inż. po obronie pracy magisterskiej pt. *"The influence of feeding frequency"*. Co jest warte podkreślenia Kandydatka część doświadczeń pracy magisterskiej realizowała w ramach 4 miesięcznego stypendium w Wageningen Institute of Animal Sciences. W 1999 r. została zatrudniona w Instytucie Żywności i Żywienia w Warszawie na stanowisku technologa. W roku 1999 rozpoczęła studia doktoranckie przy Wydziale Nauk o Żywieniu Człowieka i Konsumpcji, SGGW w Warszawie. W 2005 r. uzyskała stopień naukowy doktora nauk rolniczych w zakresie technologii żywności i żywienia na podstawie rozprawy pt. *„Wpływ ilości i wielkości posiłków na wykorzystanie białka przez rosnące szczury”*, której promotorem był prof. dr hab. Janusz Keller.

W 2005 roku Habilitantka rozpoczęła pracę zawodową w Katedrze Dietetyki, Wydziału Nauk o Żywieniu Człowieka i Konsumpcji, SGGW w Warszawie na stanowisku asystenta, następnie od 2006 r. – na stanowisku adiunkta. W Katedrze Dietetyki pracuje do chwili obecnej.

W czasie pracy zawodowej dr inż. Joanna Myszkowska-Ryciak podnosiła swoje kwalifikacje biorąc udział w kursach, szkoleniach oraz konferencjach. Regularnie uczestniczyła w szkoleniach, które organizowane były między innymi przez Polskie Towarzystwo Diabetologiczne, Instytut Matki i Dziecka. Szpital Pomnik Centrum Zdrowia Dziecka, Polskie Towarzystwo Badań nad Otyłością, Polskie Towarzystwo Gastroenterologii, Hepatologii i Żywienia Dzieci. Ponadto, Habilitantka ukończyła studia podyplomowe w zakresie Doskonalenia Pedagogicznego oraz w 2007 r. szkolenie dla osób sprawujących opiekę nad zwierzętami doświadczalnymi.

W czasie swojej pracy zawodowej Kandydatka odbyła wiele krótkoterminowych staży naukowych, głównie w wiodących ośrodkach w Europie. Przed uzyskaniem stopnia naukowego doktora Habilitantka 4-krotnie otrzymała stypendium: w 1997 przyznane przez Wageningen Agricultural University, Department of Human and Animal Physiology, Holandia oraz 3 razy Marie Curie Fellowship European Commission Research Directorates General Marie Curie Host Fellowships, realizowane w Wageningen Institute of Animal Sciences, Wageningen University, Holandia (w latach 2001, 2002, 2004). Po uzyskaniu stopnia doktora dr inż. Joanna Myszkowska-Ryciak uczestniczyła w jednym międzynarodowym programie - 14th European Nutrition Leadership Programme Seminar w Luxemburgu w 2008 r. (9dni), ponadto odbyła 12 kilkudniowych staży zagranicznych w ramach programu LLP Erasmus Teaching Staff Mobility Programme. W latach 2010-2017 odbywała staże w Katholieke Hogeschool Leuven (Leuven University College), Department of Health and Technology, Belgia (8 staży, łącznie 40 dni). Uczestniczyła także w Summer School: Food Safety, Quality and Nutrition, Czech University of Life Sciences, Czechy w 2013 r. (14 dni), w 2017 r. w Amsterdam University of Applied Sciences, Holandia (3 dni), w 2018 r. w Universidad De Navarra, Facultad de Farmacia y Nutricion, Hiszpania (4 dni) oraz w 2018 r. W Universidade do Porto, Faculty of Nutrition and Food Science, Hiszpania (3 dni). W ramach programu LLP Erasmus Staff Mobility For Training Programme w 2016 r. przebywała w Austrii w St. Pölten University of Applied Sciences (5 dni).

Jest członkiem Polskiego Towarzystwa Dietetyki (PTD) oraz European Federation of the Associations of Dietitians (EFAD). W PTD działa aktywnie. I tak w latach 2012-2016 i 2016-2020 pełniła/ni funkcję sekretarza Zarządu Polskiego Towarzystwa Dietetyki Oddziału Wojewódzkiego w Warszawie, w latach 2013-2017 pełniła funkcję sekretarza Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Dietetyki, a od 2017 r. jest Przewodniczącą Głównej Komisji Rewizyjnej Polskiego Towarzystwa Dietetyki.

2. Ocena osiągnięć naukowo-badawczych

2.1. Ocena jednotematycznego cyklu publikacji przedstawionego jako osiągnięcie naukowe pt. „Wpływ edukacji żywieniowej i regulacji prawnych na jakość żywienia w placówkach wychowania przedszkolnego w Polsce”

Jako swoje osiągnięcie naukowe do postępowania habilitacyjnego dr Joanna Myszkowska-Ryciak przedstawiła powiązany tematycznie cykl 7 publikacji naukowych opublikowanych w latach 2016-2018 w czasopiśmie, z których 4 znajdują się w bazie JCR, tj. 3 artykuły w Nutrients i jeden w Int. J. Environ. Res. Public Health, ponadto jedna praca jest w postaci

rozdziału w monografii oraz 2 artykuły w czasopismach Probl. Hig. Epidemiol. i Roczniki PZH (część B wykazu czasopism MNiSzW). Łączny IF wynosi 14,087 (wg punktacji z roku publikacji), a suma pkt. wg listy MNiSzW - 162. We wszystkich publikacjach Kandydatka jest pierwszym autorem oraz autorem korespondencyjnym, a drugim autorem jest dr inż. Anna Harton. Udział w powstaniu publikacji dr inż. Myszkowskiej-Ryciak był znaczący i wynosił od 75-80%, w każdej pracy udział Kandydatki związany był z opracowaniem koncepcji, sformułowaniem celu, planowaniem i udziale w badaniu, głównym udziale w napisaniu pracy oraz wykonaniem korekty wg uwag recenzentów

Publikacje, zgłoszone jako osiągnięcie naukowe stanowiące podstawę postępowania habilitacyjnego, opracowane zostały na podstawie wyników badań w ramach grantu naukowo-edukacyjnego *Zdrowo jemy, zdrowo rośniemy*, ufundowanego przez Danone Ecosystem (2014-2017), realizowanego we współpracy z partnerami: Fundacją Rozwoju Dzieci im. J.A. Komeńskiego, Fundacją NUTRICIA, Instytutem Matki i Dziecka oraz Akademickimi Inkubatorami Przedsiębiorczości. Ponieważ badania były bardzo obszerne, dobrze byłoby, aby Habilitantka dokładniej określiła zakres swoich czynności wykonywanych w czasie badania. Określenie „udział w badaniu” jest bardzo ogólny.

Opis osiągnięcia habilitacyjnego znajduje się w dokumentacji przesłanej do oceny w części Autoreferat (4-30 str.).

Podjęcie tego tematu uważam za celowe, ponieważ jakość żywienia dzieci w wieku przedszkolnym ma bardzo duże znaczenie dla ich prawidłowego wzrostu i rozwoju, a także ma wpływ na stan zdrowia w życiu dorosłym. Jako główny cel swojej pracy Kandydatka postawiła wykazanie wpływu edukacji żywieniowej i regulacji prawnych na zmianę jakości żywienia w placówkach wychowania przedszkolnego w Polsce. Do badań Habilitantka włączyła znaczącą liczbę przedszkoli co, pomimo braku reprezentatywności próby, odzwierciedla ogólny stan jakości żywienia w tego typu placówkach.

Realizację pracy oparła na analizach jadłospisów dekadowych, dlatego ocena obejmuje posiłki wydane, a nie w rzeczywistości spożyte przez dzieci.

Pracę realizowano wg sformułowanych celów cząstkowych, które obejmowały ocenę:

1. realizacji norm i zaleceń żywieniowych w placówkach wychowania przedszkolnego w Polsce
2. wpływu edukacji żywieniowej personelu na realizację żywienia w placówkach wychowania przedszkolnego
3. wpływu regulacji prawnych na wybrane parametry sposobu żywienia w placówkach wychowania przedszkolnego.

Pierwszy cel osiągnięcia naukowego Kandydatki zrealizowany został na podstawie badań przedstawionych w 4 publikacjach **[I.B.1, I.B.2, I.B.3 i I.B.4]**.

Ocenę realizacji norm i zaleceń żywieniowych przeprowadzono w wybranych placówkach w Krakowie [I.B.1] i Poznaniu [I.B.2]. Badanie w Krakowie prowadzono w 14 publicznych placówkach wychowania przedszkolnego przed 1 września 2015 r., czyli przed wejściem w życie Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 26 sierpnia 2015 r., natomiast w Poznaniu analizą objęto 27 państwowych przedszkoli w okresie od 1 września 2015 r. do 31 sierpnia 2016 r., czyli w okresie obowiązywania Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 26 sierpnia 2015 r. W kolejnym etapie badaniem objęto 270 państwowych placówek, rekrutowanych w latach 2016-2017 na terenie całej Polski **[I.B.3]**. Habilitantka stwierdziła, że w oferowanych jadłospisach występowały błędy związane ze zbyt małą ilością niektórych składników odżywczych w stosunku do modelowej racji pokarmowej, a także nadmierne ilości sacharozy w pierwszym etapie badania, co zmieniło się w okresie obowiązywania Rozporządzenia.

Analizie poddane zostały także rodzaje napojów oferowanych dzieciom **[I.B.4]** w 720 placówkach wychowania przedszkolnego z terenu całego kraju. Habilitantka słusznie stwierdziła, że odpowiedni dobór napojów, szczególnie bez dodatku cukru, może mieć duże znaczenie w zapobieganiu nadwagi i otyłości u dzieci. Kandydatka zaobserwowała duże zróżnicowanie w asortymencie oferowanych napojów, a także występowanie różnic między placówkami publicznymi i prywatnymi. Pozytywnie oceniła zapewniony stały dostęp do wody pitnej dla dzieci w 93% placówek.

Wyniki oceny wpływu edukacji żywieniowej personelu na realizację żywienia w placówkach wychowania przedszkolnego dr inż. Joanna Myszkowska-Ryciak przedstawiła w publikacjach **I.B.5.** (ocena asortymentu serwowanych napojów w 478 przedszkolach) i **I.B.6.** (ocena wybranych grup produktów – w 231 przedszkolach publicznych). Program edukacyjny, taki sam dla wszystkich placówek, obejmował 24-godzinny cykl warsztatów dla personelu odpowiedzialnego za żywienie dzieci. Wśród realizowanych tematów były m.in. ogólne zasady prawidłowego żywienia dzieci, rola cukru i soli w diecie, zapotrzebowanie i pokarmowe źródła wapnia i witaminy D, rola wody, postępowanie w przypadku neofobii żywieniowej oraz mechanizmy samoregulacji apetytu przez dziecko. Przed rozpoczęciem działań edukacyjnych zorganizowano odpowiednie szkolenie, co pozwoliło na ujednolicenie metodyki, co uważam za mocną stronę badań. Ocenę skuteczności edukacji przeprowadzono poprzez ocenę dekadowych jadłospisów przed szkoleniem oraz po 3 do 6 miesięcy po zakończeniu programu. Jako kryterium skuteczności edukacji przyjęto korzystną zmianę parametrów w stosunku do pierwszej analizy.

Ocena wpływu edukacji na asortyment podawanych napojów [I.B.5] wykazała wzrost odsetka placówek podających wodę do posiłków, zapewniających dostęp do wody pomiędzy posiłkami, serwujących soki oraz herbaty owocowe/ziołowe. Co jest interesujące, większe korzystne zmiany zaobserwowano w przedszkolach państwowych w porównaniu do placówek niepublicznych, mimo że dysponowały one istotnie wyższą dzienną stawką żywnościową w przeliczeniu na jedno dziecko w porównaniu do przedszkoli publicznych.

W ocenie wpływu edukacji na włączanie do jadłospisów grup produktów uwzględniano zalecenia modelowej racji pokarmowej. Wprawdzie stwierdzono poprawę w ilości serwowanych warzyw, nasion roślin strączkowych, mleka i mlecznych napojów fermentowanych, mięsa, przetworów mięsnych oraz cukru i słodczy, jednak w dalszym ciągu średnia podaż mleka i mlecznych napojów fermentowanych oraz warzyw była dużo niższa od rekomendowanej w MRP, natomiast w przypadku mięsa zbyt wysoka.

Wyniki oceny wpływu regulacji prawnych na wybrane parametry sposobu żywienia w placówkach wychowania przedszkolnego przeprowadzone zostały w 706 przedszkolach [I.B.7.]. Uzasadnieniem podjęcia tego zagadnienia był brak danych odnośnie wpływu ww. Rozporządzeń na sposób żywienia w placówkach przedszkolnych. Badania zostały przeprowadzone w dwóch okresach: od 1 września 2015 r. do 31 sierpnia 2016 r. (349 placówek, w tym 266 publicznych i 83 niepublicznych) oraz od 1 września 2016 r. do 30 maja 2017 r. (357 placówek, w tym 255 publicznych i 102 niepublicznych) pod kątem zawartości w jadłospisach warzyw i owoców, częstotliwości serwowania potraw smażonych i rodzaju tłuszczu, słodzenia i solenia. Dr inż. Myszkowska-Ryciak zaobserwowała, że w ponad 90% przedszkoli wprowadzono przepisy zawarte w Rozporządzeniu z dnia 26 sierpnia 2015 r. dotyczące podaży świeżych owoców i warzyw, smażonych potraw, jednak nie wszędzie dostosowano się do zaleceń odnośnie słodzenia i solenia. Od 1 września 2016 r. wcześniejsze ograniczenia dotyczące słodzenia i solenia zostały znacznie złagodzone, jednak w dalszym ciągu część placówek nie dostosowała się do zapisów Rozporządzenia w praktyce.

W mojej opinii przedstawione przez Habilitantkę badania są bardzo ważne. Wprawdzie nie rozwiązują istotnego problemu naukowego, w dużej mierze dotyczą oceny istniejącej sytuacji, jednak mają duże znaczenie praktyczne, szczególnie część dotycząca oceny wpływu edukacji na zmianę w proponowanych przez placówki przedszkolne jadłospisów. Badania te mają wg mnie duże znaczenie ze względu na ogólnopolski zasięg, podczas gdy wszystkie badania innych autorów z tego zakresu były wrywkowe, dotyczyły pojedynczych placówek. Ponadto Kandydatka włączyła do analizy różnego rodzaju placówki, zarówno państwowe/publiczne, jak i prywatne/niepubliczne. We wszystkich badanych

jednostkach zastosowano te same metody zbierania i analizy danych, co pozwala na bezpośrednie porównywanie wyników pomiędzy poszczególnymi placówkami, a także pomiędzy poszczególnymi etapami badania. W badaniu zadbano również bardzo starannie o jednolity sposób prowadzenia akcji edukacyjnej we wszystkich placówkach. Pewnym minusem osiągnięcia habilitacyjnego jest brak dokładniejszego opisu rekrutacji placówek do badania, jednak w podsumowaniu Kandydatka wyraźnie podała, że badana grupa przedszkoli nie jest reprezentatywna, ponieważ zgłaszały się one dobrowolnie do udziału w projekcie. Moje zastrzeżenia związane są ze sformułowanymi wnioskami z badań, z których kilka można zaliczyć do stwierdzeń. Mimo przedstawionych uwag uważam, że badania znacząco pogłębiły wiedzę w tym zakresie, co może mieć praktyczne przełożenie w opracowaniu nowej strategii poprawy żywienia dzieci w placówkach przedszkolnych, tak aby były one zgodne z zasadami zdrowego żywienia.

Moja ocena osiągnięcia habilitacyjnego jest ogólnie pozytywna. W podsumowaniu podkreślone zostało duże znaczenie praktyczne uzyskanych wyników, a jednocześnie wskazano na konieczność stałego monitorowania żywienia dzieci w placówkach przedszkolnych.

2.2. Ocena aktywności naukowej na podstawie pozostałego dorobku naukowego

Kandydatki

Na ogólny dorobek naukowy Habilitantki (łącznie z osiągnięciem) składa się 91 pozycji, w tym 9 publikacji w czasopismach z listy JCR (łącznie 225 pkt, IF 16,119), 58 (w 26 artykułach jako pierwszy autor) - w czasopismach z części B wykazu MNiSW (330 pkt.), w tym 5 publikacji przed uzyskaniem stopnia doktora (12 pkt.) oraz autorstwo 18 rozdziałów w monografiach (2 rozdziały przed uzyskaniem stopnia doktora) (79 pkt. MNiSW). Łączna suma punktów MNiSW uzyskana za te publikacje wynosi 644 wg punktacji obowiązującej w roku opublikowania. Ponadto, Kandydatka jest autorką 1 pracy w czasopiśmie zagranicznym i 12 polskich spoza listy MNiSW. Prace, których Kandydatka była współautorką, według bazy Web of Science były cytowane 16 razy (9 razy bez autocytowań), a indeks Hirscha wynosił na dzień przygotowania autoreferatu 2.

Ponad 90% prac ukazało się po uzyskaniu stopnia doktora, przy czym pozycje z listy JCR są z ostatnich lat. Świadczy to o rozwijającym się potencjale naukowym Kandydatki.

W całokształcie dorobku publikacyjnego można wyróżnić następujące obszary badawcze:

1. Ocena prawidłowości żywienia i realizacji zaleceń dietetycznych w różnych jednostkach chorobowych.
2. Aspekty ekonomiczne diet terapeutycznych opartych na produktach specjalistycznych.
3. Analiza sposobu żywienia różnych grup populacyjnych w aspekcie profilaktyki chorób dietozależnych.
4. Ocena składu ciała oraz szacowanie wydatku energetycznego w praktyce dietetycznej.
5. Ocena prawidłowości realizacji żywienia w jednostkach opiekuńczo-wychowawczych oraz edukacyjnych.
6. Rola edukacji i wpływ poziomu wiedzy żywieniowej na wybrane aspekty sposobu żywienia.
7. Wpływ restrykcyjnego żywienia na wybrane parametry fizjologiczne w badaniach modelowych.

Wyniki badań z obszaru „Ocena prawidłowości żywienia i realizacji zaleceń dietetycznych w różnych jednostkach chorobowych” przedstawiono w 29 publikacjach, w tym w 1 z listy JCR (IF=0,294), 3 w recenzowanych czasopismach krajowych w języku angielskim, a 19 w języku polskim oraz 6 rozdziałach w monografiach. Wyniki badań w tym obszarze wskazały na skuteczność edukacji żywieniowej osób cierpiących m.in. na schorzenia nerek, sercowo-naczyniowe, osób z nadwagą. Wiedza zdobyta w czasie badań prowadzonych w tym zakresie zaowocowała współautorstwem opracowań dla osób zajmujących się profesjonalnie dietetyką, a także udziałem w przygotowaniu podręcznika do przedmiotu Dietoterapia, standardów postępowania dietetycznego w otyłości i cukrzycy, publikacjach dotyczących zaleceń dietetycznych dla pacjentów z chorobami przewodu pokarmowego oraz nerek.

Dane z drugiego obszaru pt. „Aspekty ekonomiczne diet terapeutycznych opartych na produktach specjalistycznych” zawarte zostały w trzech publikacjach w czasopismach krajowych w języku polskim. W pracach tych Kandydatka oceniła wartość odżywczą diet stosowanych w chorobach nerek i celiakii, a także ich koszt. Wykazała Ona, że zamiana produktów tradycyjnych na ich bezglutenowe odpowiedniki powoduje istotne obniżenie wartości odżywczej diety przy jednoczesnym wzroście jej kosztów. Inaczej jest w przypadku diety niskobiałkowej, gdzie cena takiej diety jest porównywalna do ceny diety standardowej. Dr inż. Joanna Myszkowska-Ryciak oceniła również gotowe produkty spożywcze przeznaczone dla niemowląt. Ze względu na wysoką cenę produktów, których jakość zdrowotna jest wysoka, ich wykorzystanie w codziennym żywieniu dzieci jest ograniczone, szczególnie przez osoby o gorszej sytuacji ekonomicznej. Wyniki badań z tego zakresu mogą

być przydatne dla dietetyków i dla osób stosujących tego typu diety. Uważam, że wartość przedstawionych badań zwiększyłaby się, gdyby przeprowadzono analizę wśród osób, dla których stosowanie diet jest konieczne, w jakim stopniu ceny produktów wpływają na możliwość przestrzegania diety.

Obszar tematyczny „Analiza sposobu żywienia różnych grup populacyjnych w aspekcie profilaktyki chorób dietozależnych” obejmuje 24 publikacje (z lat 2003-2018), dotyczące różnych grup populacyjnych (dzieci, młodzieży, młodzi dorośli, kobiety w okresie rozrodczym, kobiety w ciąży, osoby starsze). Habilitantka wykazała, że sposób żywienia w każdej z badanych grup był niezadowolający. Do najczęściej popełnianych błędów należało zbyt małe spożycie wapnia, potasu, magnezu, żelaza, witamin o właściwościach przeciwutleniających, ponadto zbyt mała ilość w diecie warzyw i owoców, a za duże spożycie sodu. W mojej opinii w opisie wyników zabrakło informacji, jakiego odsetka osób w poszczególnych grupach dotyczyło nieprawidłowe żywienie, czy były osoby, które można by zakwalifikować do grupy o prawidłowym żywieniu. Ponadto, publikacje z tego obszaru obejmowały duży przedział czasowy, powstaje więc pytanie czy w analizowanym czasie nie nastąpiły zmiany w sposobie żywienia osób z poszczególnych grup populacyjnych. Jednak prace z tego zakresu uważam za potrzebne, ponieważ wskazują one na problemy związane ze sposobem żywienia różnych grup populacyjnych w Polsce i pozwalają na podjęcie działań profilaktycznych.

W obszar tematyczny 4 pt. „Ocena składu ciała oraz szacowanie wydatku energetycznego w praktyce dietetycznej” włączono 4 publikacje w czasopismach krajowych. Badania prowadzone przez dr inż. Joannę Myszkowską-Ryciak w tym zakresie wykazały, że istnieją różnice w oznaczeniach podstawowej przemiany materii metodą bezpośredniego pomiaru a wyliczoną na podstawie powszechnie przyjętych wzorów. Wartości zmierzone bezpośrednio były wyższe niż wyliczone za pomocą wzorów. Natomiast pomiary składu ciała metodą bioimpedancji i wyliczone wg wzorów Deurenberga i wsp., Gallaghery i wsp. i Jackson-Polloca i wsp. były zbieżne, ale w przypadku osób z nadmierną ilością tkanki tłuszczowej różniły się. Wnioskiem z tej części badań było, że w praktyce w poradniach dietetycznych wskazane byłoby stosowanie metod instrumentalnych oceny składu ciała. Uważam jednak, że w poradniach gdzie nie ma możliwości zastosowania metod instrumentalnych bardzo przydatne są metody obliczeniowe, opracowywane na podstawie rzeczywistych pomiarów.

Następny obszar zainteresowań Habilitantki obejmuje temat „Ocena prawidłowości realizacji żywienia w jednostkach opiekuńczo-wychowawczych oraz edukacyjnych”. W

obszar ten wpisuje się przedstawione wcześniej osiągnięcie habilitacyjne dr inż. Joanny Myszkowskiej-Ryciak, dotyczące żywienia w przedszkolach. W pozostałych publikacjach (5 pozycji) z tego zakresu opisane zostały żłobki i gimnazja. Podobnie jak w przypadku przedszkoli, wykazano w tych placówkach szereg nieprawidłowości w opracowywaniu jadłospisów, które powinny być skorygowane.

Obszar 6 pt. „Rola edukacji i wpływ poziomu wiedzy żywieniowej na wybrane aspekty sposobu żywienia” (12 publikacji) obejmował badania prowadzone w różnych grupach populacyjnych szczególnie wrażliwych na skutki nieprawidłowego żywienia. Wyniki badań wskazały na niewystarczającą wiedzę żywieniową kobiet w ciąży, rodziców małych dzieci, młodzieży (szczególnie młodych kobiet). Przy czym Habilitantka zwróciła uwagę na ryzyko związane z modyfikacją diety w kierunku mniej prawidłowym u osób z ograniczoną wiedzą żywieniową czy z nieprawidłowym postrzeganiem własnej sylwetki. W tym obszarze tematycznym stwierdzony został także pozytywny wpływ edukacji personelu w żłobkach na oferowane posiłki. Uzyskane wyniki zaowocowały uczestnictwem w przygotowaniu materiałów edukacyjnych kierowanych do osób zajmujących się edukacją dzieci i młodzieży oraz udział w programach edukacyjnych kierowanych do młodzieży i osób dorosłych.

Obszar siódmy badań pt. „Wpływ restrykcyjnego żywienia na wybrane parametry fizjologiczne w badaniach modelowych” jest całkowicie odrębny w stosunku do przedstawionych powyżej. Badanie z tego zakresu prowadzone było zespołowo w ramach grantu nr N N312 379037 (2009-2011) i zaowocowało 2 publikacjami (dr inż. Joanna Myszkowska-Ryciak jest w nich współautorem) i 7 wystąpieniami na konferencjach (współautorstwo). Wyniki tych badań uważam za bardzo istotne w rozwoju nauki w zakresie żywienia człowieka. Wskazały one, że restrykcja kaloryczna przynosi zarówno efekty pozytywne (np. wzrost wrażliwości na insulinę, poprawa stężenia cholesterolu i triacylogliceroli we krwi), jak i takie, które mogą stanowić zagrożenia dla zdrowia (np. obniżenie aktywności osi przysadkowo-tarczycowej, co z kolei wiązało się ze zmianą profilu łańcuchów ciężkich miozyny w sercu na charakteryzującą się słabszą i wolniejszą kurczliwością). Dlatego Kandydatka wskazała na konieczność zachowania dużej ostrożności w stosowaniu diet o ograniczonej kaloryczności u osób starszych.

W podsumowaniu tej części recenzji stwierdzam, że dr inż. Joanna Myszkowska-Ryciak ma obszerny dorobek naukowo-badawczy, istotnie powiększony po uzyskaniu stopnia naukowego doktora. W dorobku tym istotne znaczenie mają, obok aspektów naukowych, także aspekty aplikacyjne. Badania prowadzone w siódmym obszarze tematycznym,

przyczyniają się do rozwoju dyscypliny technologia żywności i żywienia Uważam, że dorobek Kandydatki jest odpowiedni do ubiegania się o stopień doktora habilitowanego.

3. Ocena dorobku organizacyjnego, dydaktycznego i popularyzatorskiego oraz współpracy międzynarodowej

3.1. Działalność organizacyjna

W ramach działalności organizacyjnej dr inż. Joanna Myszkowska-Ryciak od 2000 r. prowadzi praktykę w Poradni Dietetycznej przy Zakładzie Dietetyki SGGW w Warszawie. Ponadto, od 2007 r. współpracuje z Wielką Orkiestrą Świątecznej Pomocy w ramach programu „Policz się z cukrzycą”. W latach 2012-2017 była opiekunem Koła Naukowego Żywniowców i Dietetyków (od 2016 - Koło Naukowe Dietetyków) działającego przy Wydziale Nauk o Żywieniu Człowieka i Konsumpcji. Od 2015 r. jest członkiem Rady Ekspertów Sekcji Profilaktycznej Fundacja Europejskie Centrum Edukacji PO PROSTU. W latach 2015-2016 była ekspertem programu „Aktywnie po zdrowie” Fundacji Banku Ochrony Środowiska.

Od 2016 r. jest członkiem Rady Wydziału Nauk o Żywieniu Człowieka i Konsumpcji, a od 2018 r. - członkiem Komisji Egzaminacyjnej Olimpiady Wiedzy i Umiejętności Rolniczych, blok Żywnienie Człowieka i Gospodarstwo Domowe.

3.2. Uczestnictwo w programach europejskich i innych programach międzynarodowych lub krajowych

Była wykonawcą w grantach KBN:

1. Wpływ wielkości i ilości posiłków na wykorzystanie białka diety przez rosnące szczury; nr rej. 3 P06T 050 245 P0, 2003-2004.
2. Zakażenie *Helicobacter pylori* jako czynnik ryzyka występowania niedoborów mikroskładników pokarmowych w wybranej grupie populacyjnej; nr rej. N 312 014 31/1330, 2006-2009.
3. Metabolizm i działanie hormonów zaangażowanych w regulację bilansu energetycznego w zależności od wartości energetycznej diety; nr rej. N N312 379037, 2009-2011.

A także była wykonawcą w projektach:

1. Wdrażanie zasad racjonalnego stylu życia wśród osób z nadwagą i otyłością w systemie ochrony zdrowia w Polsce w ramach Szwajcarsko-Polskiego Programu Współpracy (SPPW), Projekt nr KIK-34 „Zapobieganie nadwadze i otyłości oraz

chorobom przewlekłym poprzez edukację społeczeństwa w zakresie żywienia i aktywności fizycznej” 2012-2016.

2. Naukowo-edukacyjnym: Mądre Żywienie - zdrowe pokolenie; The Coca-Cola Foundation, 2013-2014

Była kierownikiem w projekcie naukowo-badawczym: Zdrowo jemy, zdrowo rośniemy, Danone Ecosystem, 2014-2017 oraz wykonawcą (zastępcą kierownika) w projekcie naukowo-edukacyjnym: Żółty talerz, Fundacja Kulczyka, 2017-obecnie.

W tej części działalności naukowej zastrzeżenia budzi fakt udział tylko w jednym projekcie międzynarodowym, a mianowicie w ramach Szwajcarsko-Polskiego Programu Współpracy. Jednak na podkreślenie zasługuje fakt, że Habilitantka nawiązała współpracę z otoczeniem gospodarczym oraz organizacjami pozarządowymi. Tak więc ogólnie pozytywnie oceniam uczestnictwo dr inż. Joanny Myszkowskiej-Ryciak w realizacji projektów badawczych.

3.3. Udział w międzynarodowych lub krajowych konferencjach naukowych

Dr inż. Joanna Myszkowska-Ryciak wykazuje bardzo dużą aktywność w zakresie prezentowania swoich prac na konferencjach naukowych. Jej prace, w formie doniesień, były prezentowane na 9 konferencjach międzynarodowych między innymi w Niemczech, Portugalii, Hiszpanii, Włoszech, Francji, Grecji, Holandii, było to 10 posterów, 7 posterów ustnych, jedna 8-minutowa prezentacja oraz 6 doniesień w postaci proceedings i abstraktów w języku angielskim w recenzowanych materiałach konferencyjnych, w 7. z nich była pierwszym autorem. Habilitantka brała też udział w 78 konferencjach krajowych, będąc współautorką 36 doniesień ustnych (w 10 jako pierwszy autor), 7 posterów w języku angielskim (w 3 jako pierwszy autor), 33 posterów w języku polskim (w 16 jako pierwszy autor).

3.3. Udział w komitetach redakcyjnych i radach naukowych czasopism

W latach 2011-2014 dr inż. Joanna Myszkowska-Ryciak pełniła funkcję sekretarza Redakcji czasopisma "Dietetyka. Oficjalne Czasopismo Polskiego Towarzystwa Dietetyki", a od 2018r. jestem członkiem Editorial Board w CPQ Women and Child Health.

3.4. Osiągnięcia dydaktyczne i w zakresie popularyzacji nauki

Dorobek dydaktyczny dr inż. Joanny Myszkowskiej-Ryciak jest imponujący. Na bieżąco realizuje Ona zajęcia dydaktyczne ze studentami studiów I i II stopnia stacjonarnych i niestacjonarnych na dwóch kierunkach (dietetyka, żywienie człowieka i ocena żywności),

studiach podyplomowych (2 kierunki) oraz studentami z wymiany międzynarodowej w ramach programu Erasmus.

Ponadto Jej dorobek dydaktyczny związany jest z:

- udziałem w opracowaniu programów kształcenia dla kierunku dietetyka zarówno na studiach stacjonarnych I i II stopnia, jak i niestacjonarnych I i II stopnia w SGGW.
- opracowaniem autorskich programów dla przedmiotów w języku polskim: *Dietoprofilaktyka chorób żywieniowo-zależnych*, *Diety niekonwencjonalne* oraz *Diety alternatywne*,
- opracowaniem autorskich programów dla przedmiotów w języku *angielskim*: *Preventive Nutrition*.
- współautorem programu przedmiotu *Basic of Human Nutrition* i *Nutrition thought the Life Span*.
- opracowaniem autorskiego programu do przedmiotu *Edukacja żywieniowa* na Międzywydziałowym Studium Dietetyki, Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach (lata 2011-2012).

W 2018 r. w ramach projektu „Sukces z natury - kompleksowy program podniesienia jakości zarządzania procesem kształcenia i jakości nauczania Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie” (POWER) była członkiem zespołu powołanego do opracowania programu kształcenia na kierunku Żywność Człowieka i Ocena Żywności na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych I stopnia. W ramach prac opracowano również nowy program kształcenia na studiach II stopnia (stacjonarne i niestacjonarne).

Od 2012 r. prowadzi zajęcia w języku angielskim dla studentów przyjeżdżających do SGGW w Warszawie w ramach wymiany międzynarodowej Erasmus z przedmiotów Preventive Nutrition (wykłady), Basic of Human Nutrition (wykłady i ćwiczenia), Nutrition thought the Life Span (wykłady). W ramach programu LLP Erasmus Teaching Staff Mobility Programme prowadziła warsztaty oraz wykłady dla studentów I i II stopnia na uczelniach partnerskich w Belgii, Holandii, Czechach, Portugalii oraz Hiszpanii.

W 2014 r. w ramach programu Erasmus była opiekunem 3 miesięcznej praktyki realizowanej w Zakładzie Dietetyki SGGW w Warszawie przez studentkę z Department of Health and Technology, Leuven University College, Belgia.

W latach 2013-2018 była koordynatorem wymiany nauczycieli w ramach programu Erasmus Staff Mobility (łącznie 10 wykładowców z Belgii, Holandii, Izraela).

Ponadto, dr inż. Joanny Myszkowska-Ryciak była promotorem 96 prac dyplomowych i recenzentem 45 prac (magisterskich, inżynierskich i licencjackich). Jest także opiekunem pomocniczym jednej pracy doktorskiej.

Dr inż. Joanna Myszkowska-Ryciak jest autorką lub współautorką trzech rozdziałów w podręcznikach akademickich. Prowadzi szeroką działalność popularyzującą wiedzę żywieniową poprzez prowadzenie warsztatów, wykładów, prelekcji. Prowadzi indywidualne poradnictwo dietetyczne oraz współpracuje z różnymi instytucjami, organizacjami, stowarzyszeniami oraz fundacjami, np. z Polskim Stowarzyszeniem Osób z Celiakią i na Diecie Bezglutenowej (konsultacje, wykłady), Wszechnicą Żywieniową SGGW (9 wykładów), Uniwersytetami III Wieku (19 wykładów), Polskim Stowarzyszeniem Diabetyków oraz Polskim Związkiem Niewidomych (PZN) (5 prelekcji).

W ramach działalności w Polskim Towarzystwie Dietetyki Kandydatka prowadzi edukację żywieniową i dietetyczną w różnych grupach populacyjnych, czego przykładem może być udział w programach/projektach: "Kreator zdrowia" (2012), "Obniżamy cholesterol ze smakiem" (2012-2013). "Zachowaj Równowagę" (2011-2016). Ponadto bierze udział w opracowywaniu standardów postępowania dietetycznego, wydając publikacje w czasopiśmie branżowym oraz prowadząc wykłady szkoleniowe. Ponadto jest Ona współautorką/autorką 12 publikacji popularno-naukowych.

3.5. Recenzowanie publikacji w czasopismach międzynarodowych i krajowych

Dr inż. Joanna Myszkowska-Ryciak dotychczas wykonała 8 recenzji prac złożonych do czasopism o zasięgu międzynarodowym z listy JCR, w tym dla International Journal for Vitamin and Nutrition Research, International Journal for Vitamin and Nutrition Research, Journal of the Science of Food and Agriculture, Nutrients, a także dla innych czasopism o zasięgu międzynarodowym jak Asian Food Science Journal i Beverages (łącznie 3 recenzje), oraz 2 recenzje dla czasopisma krajowego z listy B tj. Problemy Higieny i Epidemiologii. Habilitantka wykonała także 3 recenzje Monografii PTD. Świadczy to o rozpoczęciu budowania pozycji Kandydatki w środowisku naukowym, nie tylko w naszym kraju, ale także zagranicą.

4. Wniosek końcowy

Całokształt działalności dr inż. Joanny Myszkowskiej-Ryciak w oparciu o przedstawione osiągnięcia habilitacyjne, a szczególnie jego praktyczne znaczenie, oceniam pozytywnie. Stwierdzam, że Kandydatka charakteryzuje się dużym doświadczeniem w kształceniu oraz upowszechnianiu wiedzy z dyscypliny technologia żywności i żywienia. Na szczególne

podkreślenie zasługuje Jej działalność dydaktyczna - udział w międzynarodowych programach edukacyjnych oraz zajęcia prowadzone w języku angielskim. Biorąc pod uwagę parametry bibliometryczne Habilitantki, uważam, że Jej dorobek jest wystarczający w dyscyplinie technologia żywności i żywienia, w sumie wyrażony liczbą 644 pkt. w klasyfikacji MNiSzW i IF=19,446. Liczba cytowań (bez autocytowań) wynosi 9, a Indeks Hirscha=2. Dwa ostatnie parametry są niskie, co może wynikać z faktu, że publikacje w języku angielskim ukazały się w ciągu ostatnich 2 lat. Analiza dorobku naukowego Kandydatki może rokować dalszy dynamiczny rozwój naukowy.

Podsumowując moją ocenę osiągnięć i dorobku naukowego, niezależnie od wniesionych wcześniej uwag, uważam, że dr inż. Joanna Myszkowska-Ryciak posiada ukształtowane zainteresowania naukowe, posiada także umiejętność efektywnej współpracy z innymi badaczami i instytucjami. Uważam więc, że jest przygotowana do samodzielnej działalności naukowo-badawczej.

W związku z powyższym stwierdzam, że w świetle kryteriów zawartych w Rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego, na podstawie art. 18 a ust. 5 ustawy z dnia 14 marca 2003 o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz.U. z 2017 r. poz. 1789), zwana dalej ustawą, w zw. z art. 179 ust. 1 ustawy z dnia 3 lipca 2018 r. Przepisy wprowadzające - Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. z 2018 r. poz. 1669), osiągnięcia naukowe, działalność dydaktyczna i organizacyjna spełniają wymogi stawiane kandydatom do stopnia doktora habilitowanego i wnoszę o dopuszczenie dr inż. Joanny Myszkowskiej-Ryciak do dalszych etapów postępowania habilitacyjnego.

